

2025-09-25

Remiss LI2025/00934

SVAR PÅ REMISS AV BETÄNKANDET "EN NY NATIONELL MYNDIGHET FÖR VILTFÖRVALTNING" (SOU 2025:50)

Sammanfattning

Svenska Jägareförbundet välkomnar att det har gjorts en genomlysning av ansvarsfördelning inom den svenska viltförvaltningen med syftet att främja en långsiktigt hållbar jakt.

Svenska Jägareförbundet förordar, efter analys av utredningens alla delar, att:

- Utredarens huvudförslag avseende en ny Viltmyndighet avstyrks.
- Utredarens alternativa förslag: "En myndighet för viltförvaltning och vapen" har vissa grundförutsättningar på plats, men att en ny myndighet endast kan bildas då förbundets synpunkter på vad en ny myndighet ska ha för uppdrag och ansvara för är uppfyllda, samt att alla delar är utredda och klargjorda. Utredarens förslag är otillräckligt som grund för en Viltmyndighet som i sitt uppdrag ska utveckla och förbättra viltförvaltningen.

Utredaren skriver att det ska vara en sammanvägning mellan att bevara, bruka och begränsa. Det är enligt förbundet tydligt att utredaren har ett alltför stort fokus på begränsande och skador som viltet upplevs förorsaka. Svenska Jägareförbundet anser att gynnandeperspektivet måste vara mer framträdande om en ny viltmyndighet ska åstadkomma förväntade förbättringar. Naturvårdsverket har på senare tid utvecklas sitt viltvårdsarbete på ett positivt sätt. Däremot behöver exempelvis det internationella arbetet fortfarande förbättras.

Inledning

Svenska Jägareförbundets uppfattning är att direktivet till utredningen var att föreslå en ny myndighet som involverade flytt av vapentillståndsärendena från polismyndigheten, vilket fortfarande är en avgörande förutsättning för förbundet.

Utredaren har utifrån den tid man haft till förfogande, arbetat väl med att belysa viktiga parametrar i viltförvaltningen och hur olika delar hänger samman och är beroende av varandra.

Avgörande är hur en ny myndighet styrs. Att olika delar av ansvarsområdet sorterar under flera olika departement kan leda till ineffektivitet och otydlighet. Det är lika avgörande som att en ny myndighet är rätt anpassad för uppdragen och att dess ansvarsområden leds på ett tydligt sätt.

En ny myndighet ska stimulera, samarbeta nära med, dra nytta av och samarbeta med ideella föreningar för att bidra i viltförvaltningen. Den nya myndigheten får inte centralisera och byråkratisera viltförvaltningen utan ska utveckla och stärka delaktigheten och de demokratiska perspektiven.

Viltförvaltningens förutsättningar och aktörer

Idag är det knappt fem procent av totalt antal anställda på Naturvårdsverket som är verksamma med viltförvaltningsfrågor.

En bra översikt ges över aktörerna inom den svenska viltförvaltningen. Tyvärr beskrivs Svenska Jägareförbundets roll i den svenska viltförvaltningen inte särskilt utförligt. Allmänna uppdragets centrala betydelse sedan 1938 beskrivs knapphändigt. Förbundets roll med det ideella arbetet som nedlagts under decennier har varit avgörande för den svenska viltförvaltningen. En viltförvaltning som i utförandet till stora delar bygger på frivilligt arbete via ideella krafter i civilsamhället samt demokratiskt inflytande bidrar till viltförvaltningens styrka.

Detta beskrivs i den särskilda precisering av uppdraget som regeringens utredare Madeleine Emmervall presenterade 2004¹.

Innan en ny myndighet kan formars måste det klargöras hur samverkan med andra myndigheter och de ideella krafterna i viltförvaltningen ska säkerställas. Om ansvarsfördelningen och förhållandet inte är klart från början finns stora risker för ineffektivitet. Variationen är omfattande, till exempel inventeringar, insamlingar, viltvårdsåtgärder, rapporteringar samt stöd vid bekämpning av viltsjukdomar på stora geografiska områden. Det är avgörande att dessa förhållande även fortsättningsvis beaktas vid ett införande av en ny myndighet.

Den nya myndigheten för förvaltning

Arbeta mot invasiva arter

Arbetet med invasiva ryggradsdjur finansieras av offentliga medel. Denna upphandling av tjänster kan även den nya myndigheten ombesörja. Det kräver i så fall en särskild utredning hur samverkan ska ske med Naturvårdsverkets övriga arbete rörande invasiva arter.

Kunskapsunderlag och stöd till forskning

Svenska Jägareförbundet är tveksam till att forskningen ska betalas via jaktkortet. Detta bör i högre grad bekostas av allmänna medel, då forskningen generellt sett är ett samhällsintresse. En flytt ställer stora krav på samordning med Naturvårdsverket i de fall forskning kan samordnas med medel från miljöforskningsanslaget.

¹ Madeleine Emmervall, *Precisering av Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i landet*, 20041014

Vapenärenden

En ny myndighet (i sådant fall kallad Vilt- och vapenmyndigheten) ska ta över ansvaret för föreskrifter, utbildning med mera på nationell nivå medan tillståndsprövning och annan handläggning enligt förbundets uppfattning bör utföras av länsstyrelserna för att uppnå synergier med skjutbanebesiktningar och möjliggöra en regional och lokal närvaro.

Enligt utredningen har Polismyndigheten de senaste åren reducerat handläggningstiderna något. En förklaring till det är att de haft en tillfällig ekonomisk förstärkning om 50 miljoner kr per år under perioden 2022-2024. Detta har resulterat i att antalet handläggare har ökat från 148 till 195. Den genomsnittliga handläggningstiden var trots förstärkning 47 dagar under 2023.

Förbundet har under många år påpekat brister i Polismyndighetens hantering av vapentillstånd för civila vapen samt brist på den på service som en myndighet ska leverera till medborgarna. Förbundet anser inte att utredaren lämnat förslag på hur denna fråga på ett avvägt och komplett sätt ska flytta till en ny myndighet. Ett mer utvecklat arbete där alternativet att involvera länsstyrelserna även i detta hade varit önskvärt. De föreslås ta över arbete rörande skjutbanor och att det där kan finnas stora synergier. En ny myndighet ska ta över ansvaret för föreskrifter, utbildning med mera på nationell nivå. Tillståndsprövning och annan handläggning bör enligt förbundets uppfattning utföras av länsstyrelserna för att uppnå synergier med skjutbanebesiktningar vilket möjliggör en regional och lokal närvaro.

Utredningen problematiserar och överskattar risker och negativa konsekvenser vid flytt av handläggning av vapentillstånd för civila vapen. Förbundet ser inte en ökad risk för läckage av känsliga uppgifter bara för att en annan myndighet ges ansvaret. Sekretessbelagda uppgifter av olika karaktär hanteras idag av en mängd myndigheter. Hur detta ska hanteras rätt handlar inte om vilken myndighet som har ansvaret, utan att det finns klara och tydliga regelverk samt rutiner att förhålla sig till.

Det skulle enligt förbundet vara en fördel om vapentillstånden flyttar från en stor myndighet där uppgiften utgör en liten del, till en myndighet där den blir en viktig del i myndighetens arbete. Fokus bör dessutom riktas mot lämplighetsprövning vid första vapnet och därefter minska betydligt om någon vill byta sitt vapen eller komplettera sin vapengarderob. Den myndighet som ansvarar för jakt och viltförvaltning har också de bästa förutsättningarna att avgöra vilka vapen som är lämpliga för jakt.

En myndighet som har vapentillståndshandläggning som en viktig del av sin uppgift förutsätts prioritera och utveckla den uppgiften. Exempelvis finns stora möjligheter att nyttja ny teknik som inte görs fullt ut idag.

Vid dagens handläggning på Polismyndigheten saknas ofta kompetens avseende de jaktliga förutsättningarna. Jakten ändras över tid och en myndighet som har den jaktliga kompetensen skulle underlätta i kontakten med jägare som söker licens.

Förbundet anser att det även här bör finnas ett främjandeuppdrag för den nya myndigheten att även underlätta för legala vapenägare. Ett sådant uppdrag bör ges av regeringen redan nu i avvaktan på slutligt beslut i frågan, tillsammans med utredarens förslag att ge Polismyndigheten i uppdrag att prioritera vapentillstånd för jägare och skyttar. Dessutom behövs en löpande dialog med intresseorganisationerna och utveckla digitaliseringen av ansökningsförfarandet.

Polismyndigheten har påbörjat en dialog med intresseorganisationerna och flyttat ansvaret för vapenfrågorna till en ny serviceavdelning. Detta kan få positiva effekter.

Tillstånd för civila skjutbanor

Svenska Jägareförbundets syn på hur Polismyndigheten hanterat besiktning av skjutbanor divergerar från bilden som beskrivs i utredningen. Förbundet delar slutsatsen i utredningens förslag och anser att länsstyrelserna vore ett bättre

alternativ för att besikta skjutbanor, med en nationell styrning av föreskrifter från ansvarig myndighet.

Sedan systemet med statens skytteombud lades ner har Polismyndigheten haft problem att få en fungerande verksamhet och har inte tagit stöd av Svenska Jägareförbundet och/eller skytteorganisationer. En ny myndighet (i sådant fall kallad Vilt- och vapenmyndigheten) bör ta över ansvaret för föreskrifter, utbildning med mera på nationell nivå och besiktningen bör utföras av länsstyrelserna enligt förslaget.

Svenska Jägareförbundet framhåller i att det bör finnas ett främjandeuppdrag för den ansvariga myndigheten att underlätta för legala vapenägare likväl som det borde finnas ett främjandeuppdrag även avseende skjutbanor eftersom dessa frågor tydligt hänger ihop. Civila skjutbanor nyttjas även av polis och andra icke militära skyttar. Trycket på militära skjutbanor ökar behovet av civila anläggningar där konkurrensen om skjuttider ökat avsevärt de senaste åren.

Trafikskadat vilt

Utredningen föreslår att det ska utredas hur ansvaret för hur hanteringen av trafikskadat vilt ska flyttas från Polismyndigheten till Trafikverket. Svenska Jägareförbundet stödjer detta då Trafikverkets roll bedöms vara viktig, inte minst avseende det förebyggande arbetet. Denna utredning bör också ha direktiv att överse Polismyndighetens roll vid hantering av trafikskadat vilt.

Svenska Jägareförbundet har genom avtal med Naturvårdsverket uppdraget att koordinera den frivilliga eftersöksorganisationen inom NVR (Nationella Viltolycksrådet). Organisationen består idag av cirka 4100 frivilliga jägare som utför den praktiska hanteringen av viltolyckor i fält och det är viktigt att utredningen har dessa jägare i åtanke. En överföring av ansvar får inte resultera i en försämring för frivilligorganisationen och därmed ökat lidande för trafikskadat vilt. I egenskap av ansvarig för koordineringen av den frivilliga eftersöksorganisationen önskar

förbundet vara representerade i utredningen för att värna jägarna och det trafikskadade viltets bästa.

I utredningen bör man identifiera de brister som finns. Till exempel kadaverhantering, som idag inte ingår i uppdraget, men som jägarna ofta ändå hanterar för att få bort kadaver från vägområdet.

Polismyndighetens verksamhet med trafikskadat vilt är väl fungerande och involverar intresseorganisationer och andra myndigheter genom Nationella Viltolycksrådet. Det är därför viktigt att en flytt av ansvar inte påverkar verksamheten negativt.

Statens vilt

Förbundet välkomnar utredningens förslag att överföra Polisens uppgift att hantera statens vilt till länsstyrelserna. Polismyndigheten ska fortsättningsvis hantera dessa ärenden om misstanke om brott föreligger. Anmälan om användning av Jaktförordningens 28§ överfördes för mer än 10 år sedan från Polismyndigheten till länsstyrelserna och har sedan dess fungerat utan problem. Föreslagen förändring är i linje med rådande hantering av liknande ärenden.

Förbundet välkomnar också att denna fråga överses i samband med den pågående utredningen av Jaktlagstiftningen. Våra viltstammar är i ständig förändring och därmed också behovet av insamling, provtagning och kartläggning.

Förbundet bejakar också den pågående utredningen av framtidens provtagning av vilt som genomförs av Statens Veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska Riksmuseet. Det finns ett uttalat behov av att modernisera denna hantering i linje med utvecklingen av våra viltstammar och nya provtagnings- och lagringsmetoder.

Skador som orsakas av vilt

Utredaren föreslår att myndighetens arbete ska balanseras utifrån huvudperspektiven bevara, bruka och begränsa. Det stödjer förbundet, men invänder mot den genomgående obalansen mellan dessa tre perspektiv. Förbundets uppfattning är att det är ett klart fokus på att begränsa viltets eventuellt negativa påverkan i förhållande till att bruka, gynna och bevara.

Utredaren föreslår en utökad formell samverkan med ett antal andra myndigheter inom viltförvaltningen, vilket är positivt. Däremot föreslår utredningen att denna samverkan endast ska omfatta samarbete avseende förebygga och begränsa skada, men inte att samverka kring åtgärder som syftar till att främja, bevara och bruka. Detta skapar en obalans i både förslaget till den nya jakt- och viltmyndighetens uppdrag och fokus, men även de andra föreslagna myndigheternas uppdrag och roll i att stödja den nya myndigheten i sitt arbete. Här bör också former för den samverkan som krävs med de ideella krafter som utför en stor del av den praktiska jakt- och viltförvaltningen klargöras.

Ett tydligt exempel är att man föreslår att instruktionerna för Skogsstyrelsen och Jordbruksverket ändras och att de ska verka för att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt. Här bör det tydligt också skrivas in att de har till uppgift att gynna viltet. Det kan exempelvis ske genom att verka för att skapa mer foder och skydd för viltet och vid behov föreslå anpassat brukande.

Ett återkommande problem är att Skogsstyrelsen genererar en mängd olika underlag med faktorer som på olika sätt påverkar tillgänglig avverkningsbar skogsvolym nu och i framtiden men att det inte görs på samma sätt över tid. Det kan röra skogsskötsel, viltbete, storm och brand, insektsangrepp eller inlåsningseffekter av skyddad natur. Hur kostnaden beräknas beroende på orsaker dock väldigt olika ut vilket starkt påverkar möjligheten till jämförbara underlag och relevanta prioriteringar. Exempelvis kan man välja att bara se en direkt kostnad som vid intrångsersättningar, eller hypotetiska kostnader av bortfall

rörande industriell omsättning. Vidare så räntebelastas ibland kalkylerna (nuvärdesberäknas) medan det i andra fall bortses från ränta och görs via s.k. kassaflödesmodell. Detta måste ändras i myndighetens instruktioner. Beslutsfattare måste få beslutsunderlag som är framtagna enligt enhetliga ekonomiska modeller. Historiskt har viltskador belastats avsevärt hårdare i beräkningar än andra produktionshämmande faktorer.

Konsekvenser av förslagen

Svenska Jägareförbundet är positivt till att jakt- och viltfrågorna får ett större fokus. Däremot räcker inte underlaget i utredningen till för att bilda en ny myndighet.

Det behöver säkerställas att vapentillstånden hamnar på den nya myndigheten.

Utredningen som föreslås rörande hanteringen av trafikskadat vilt är nödvändig.

Förbundet ser också med viss oro på hur samarbete ska säkerställas med alla inblandade parter, såväl myndigheter som organisationer.

När det gäller civila skjutbanor och statens vilt är grundtanken att flytta verksamhet från Polismyndigheten korrekt och kan minska belastningen på Polismyndigheten. Förbundet anser att det kan genomföras utan vidare utredning.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET, Öster Malma

Peter Eriksson

Carl-Johan Djurstedt Holm

Ordförande

Generalsekreterare